

[במקום אחר (יומא עג) נחלקו רב דימי ורבין, האם משוח מלחמה משמש בשמונה בגדים וכשר מהתורה לעבודת יום הכפורים ככהן גדול, ורק מדרבנן אינו משמש משום איבה, אם לאו] [ורק כשנשאל באורים ותומים הוא לבוש שמונה בגדים]. ותניא כדעה אחרונה (וכתב החזו"א שכנראה מחלוקת תנאים היא בשתי ברייתות).

ה. לרבי יהודה, כהן גדול אינו בפריעה ופרימה כל עיקר. ולרבי ישמעאל (וכן סתם משנתנו, וכן נקט שמואל), הרי הוא פורם מלמטה, שלא כדרך בני אדם. רב פרש: למטה – ממש, בשולי מעילו. ושמואל פרש: למטה משפת פיו, כלומר למטה מבית הצואר.

דף יב

על גניזת ארון הקדש ושאר דברים שעמו – ע' ביומא נב-נד.

- כג. א. אלו הנהגות ופעולות נאמרו בגמרא לעשותן לסימן טוב?
 ב. אלו הנהגות הורה רב משרשיא לבניו?

א. כאמור, אין מושחים את המלכים אלא על המעיין כדי שתמשך מלכותם (ויאמר המלך להם קחו עמכם את עבדי אדניכם והרכבתם את שלמה בני על הפרדה אשר לי והורדתם אתו אל גחון). [וכדומה לזה אמר רב משרשיא לבניו, לגרוס אצל נהר מים, כשם שהמים נמשכים ואינם פוסקים, כך לימודם יימשך]. ואמר אביי, עתה שאמרת סימנא – מלתא, לעולם יהא אדם רגיל לראות [יש גורסים: לאכול] בראש שנה קרא (= דלעת) ורוביא (י"א תלתן, וי"א פול או דומה לו), כרתי (= כרישה) וסילקא (= סלק) ותמרי (= תמרים). והם מינים שגדלים מהר או שגדלים לגובה. ערש"י ומאירי).

והנהיגו לומר עליהם בקשה מעין שם הפרי – כדי שלא ייראה כניחוש (מאירי ועוד). סימנים נוספים אמר רבי אמי למי שרוצה לדעת אם עולה לו שנתו, או אם יחזור לביתו מהדרך, או אם יצליח בעסק. והסיקו בגמרא שאין לעשות זאת – שמא תחלש דעתו ויורע מזלו.

- ב. אמר להם רב משרשיא לבניו:
 כאשר אתם באים להיכנס וללמוד תורה לפני רבכם – גרסו תחילה הברייתות והיכנסו (שיהיו שגורות על פיכם ותדעו לשאול לו. רש"י); –
 כאשר תשבו לפניו – ראו את פיו (והיו עיניך ראות את מורידך); –
 כאשר אתם גורסים, גרסו על נהר המים; –
 שבו על אשפתות של מחסיא העיר ולא על ארמונות של פובדיטא; –
 טובים דגים קטנים סרוחים [של העיר מחסיא לאכלם] מאשר כותח 'רמי כיפי' (= משובח וחזק, שהכותח מטמטם את הלב וכו'). ויש מפרשים: כותח שאוכלים אותו עשירים הדרים במגדלים וחומות. רש"י).

דפים יב – יג

- כד. א. אלו כללים ופרטים מבוארים בסוגיא בדיני קדימה בהקרבת הקרבנות?
 ב. מהם סדרי קדימות לאישים השונים, לענין החייאתם?

א. כל התדיר מחברו – קודם את חברו (מלבד עלת הבקר אשר לעלת התמיד. אביי). וכן כל המקודש מחברו – קודם את חברו (וקדשתו – לכל דבר שבקדושה, לפתוח ראשון ולברך ראשון...).
(תדיר ומקודש – ספק מה קודם (ע' זבחים ז).

פר כהן משוח ופר עדה עומדים – פר כהן משיח קודם (הואיל ומשיח מכפר ועדה מתכפרת, דין הוא שיקדים מכפר למתכפר. וכן הוא אומר וכפר בעדו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל).
חטאת קודמת לעולה (והקריב את אשר לחטאת ראשונה – זה בנה אב). ואפילו חטאת העוף קודמת לעולת בהמה. יוצא מן הכלל הזה קרבן ציבור של עבודת כוכבים, שהפר לעולה קודם לשעיר החטאת (לחטת חסר; רבא אמר: כמשפט – כסדר הכתוב בפרשה).

קרבן ציבור קודם לקרבן יחיד, ואפילו הוא קרבן הנשיא (כן אמרו לענין שעיר עכו"ם, שקודם לשעיר נשיא).
קרבן נשיא קודם לקרבן הדיוט.

כשבה ושעירה – נחלקו תנאים מה מקריבים תחילה; האם השעירה מפני שנתרבתה בעכו"ם, או כשבה שנתרבתה באליה.

דבר הבא בגין היום קודם לדבר הבא בגין דבר אחר הקרב. הלכך העומר קודם לכבש הבא עמו. וכן שתי הלחם קודמים לכבשים הבאים עמהם.

דיני קדימה נוספים בקרבנות – נתבארו בזבחים פט צא.

ב. סדרי קדימויות להחיות:

חכם קודם לכולם, ואפילו הוא ממזר. לאחריו – מלך, אחריו – כהן גדול, אחריו נביא.
קדימויות הכהנים – משוח בשמן המשחה קודם למרובה בגדים, לאחריהם משוח שעבר מחמת קריי; מחמת מומו; משוח מלחמה; סגן כה"ג; אמרכל (= הממונה שעל פיו נחתך כל דבר); גזבר; ראש משמר; ראש בית אב; כהן הדיוט.

[לענין טומאה למת מצוה, עדיף שיטמא משוח מלחמה ולא הסגן, שהרי אם יארע פסול בכהן גדול הסגן משמש תחתיו].

קדימויות ביוחסין (כששויים בחכמה) – כהן; לוי; ישראל; ממזר; נתין; גר; עבד משוחרר.
האיש קודם לאשה להחיות ולהשבת אבדה, והאשה קודמת לאיש לכסות ולהוציא מבית השבי – שפגמה וולוזה יתרים משל האיש. ואם גם האיש שבשבי עומד לקלקלה במשכב זכור – הוא קודם.
פדיון עצמו קודם לפדיון רבו [וכן כל עם הארץ קודם לת"ח בדין 'חייך קודמין'. ע' אמת ליעקב מקץ מג, ח], ורבו קודם לאביו. אמו קודמת לכולם (משום פגם וזילותא, כאמור).

א. סדרי קדימויות בהצלה נאמרו רק כשנזדמנו לו שניהם בזמן אחד, אבל אם נקרא תחילה לטפל באחד, חייב לילך למי שנקרא תחילה, שכבר נתחייב בו. מלבד אם החולה האחר מסוכן יותר, ויש בידו להצילו – חייב לילך למסוכן (עפ"י אגרות משה חו"מ ח"ב עד, א).
ומ"מ, ההצלה לפי סדר הקדימה שנאמר במשנה ובגמרא, קשה לעשות מעשה בלא עיון גדול (ע' אג"מ שם; מנחת שלמה ח"ב פב, ב).

ב. משמע במשנה שדין קדימת האיש לאשה אמור רק לענין הצלה והשבת אבידה. ויש ליתן טעם משום שהאיש מצווה בכל המצוות ובמותו יתבטל מהן. וכן לענין החזרת ממונו, אפשר שממונו גורם לכמה מצוות שהאשה פטורה מהן. אבל לענין כיבוד לא מצינו שהאיש קודם [וכפי שמשמע בקדושין לא. שכיבוד אביו ואמו שנתגרשו – שוים] (אמת ליעקב – כאן).
כמו כן אפשר שבנכרים, שוים האיש והאשה להצלה, שאין מצוות יתרות לאיש מלאשה [מלבד לענין פריה ורביה שלרבי יוחנן בן ברוקא (יבמות סה:)] נשים פטורות] (ע' אמת ליעקב פרשת נח ו, יח. ועע"ש וירא יט, יב).

- ג. יש להוכיח מכאן ומעוד מקומות, שכבוד חכם גדול מכבוד מלך ומכהן גדול. ואף על פי שמלך עדיף לענין זה שאם מחל על כבודו אין כבודו מחול, מכל מקום כבוד ת"ח עדיף (ע' שו"ת מהר"ם מינץ פו).
- ד. יש מדייקים שלא אמרו חכם קודם לכהן גדול אלא אם הוא מזרע ישראל, ואפילו ממזר, אבל גר או עבד משוחרר ונתין – לא (תפארת ישראל). ואולם נראה שזה רק לענין להחיותו, אבל לענין חיוב כבוד, מבוואר ביומא (עא): שחכם גר קודם לכהן גדול, וכן כתב הרשב"א בתשובה לענין קריאה בתורה (ע' אמת ליעקב).

דף יג

- כה. א. אלו דברים נמנו בסוגיא כקשים לשכחה וקשים ללימוד, ואלו דברים משיבים את הלימוד ויפים לו? ב. כיצד סדר קימה בפני הנשיא, אב"ד, והחכם? ומהם גיגוני הכבוד שנוהגים בבני החכמים ותלמידיהם?
- א. דברים הקשים לשכחה: האוכל ממה שאכל עכבר; ממה שאכל חתול; האוכל לב בהמה; הרגיל בזיתים; השותה מים של שיורי רחיצה; הרוחץ רגליו זו ע"ג זו. וי"א אף המניח כליו (–בגדיו) תחת מראשותיו. יש אומרים שבדבר מצוה אין לחוש, כגון רחיצת הרגלים בכיור, וכן שימת בגדי כהונה תחת מראשות הכהנים (ע' מרומי שדה).
- הדברים הקשים ללימוד (שהעושה אותם קשה לשמוע): העובר תחת האפסר וכ"ש תחת הגמל עצמו; העובר בין שני גמלים; בין שתי נשים; והאשה העוברת בין שני אנשים; העובר במקום ריח רע של נבלה (כפרש"י); תחת גשר שלא עברו תחתיו מים מ' יום; האוכל פת שלא בושל כל צרכו; האוכל בשר מתוך זוהמא ליסטרון (= כף שבחשין בה את הקדרה, שמעבירין בה את זוהמת התבשיל); השותה מאמת המים העוברת בבית הקברות; המסתכל (הסתכלות יתרה, לא ראייה בעלמא. מרומי שדה) בפני המת. ויש אומרים אף הקורא כתב שע"ג הקבר. (וע' במאירי).
- דברים המשיבים את הלימוד: האוכל פת פחמין (= פת האפויה בגחלים); פחמין עצמן. [יש גורסים: פת חטים; חטים עצמן. להוציא שעורים שקשים ללימוד. ע' עין יעקב; חדושי חת"ס שבת קמ: ומגדים חדשים שם]; ביצה מגולגלת בלא מלח; הרגיל בשמן זית; הרגיל ביין ובשמים; השותה מים של שיורי עיסה. וי"א אף הטובל אצבעו [אחת או שתיים – מחלוקת תנאים] במלח ואוכל.
- ב. כשהנשיא נכנס – כל העם עומדים, ואין יושבים עד שאומר להם: שבו. כשאב"ד נכנס – עושים לו שורה אחת מכאן ואחת מכאן עד שישב במקומו. כשהחכם נכנס – אחד עומד (כשנכנס לתוך ד' אמותיו) ואחד יושב, עד שישב במקומו.
- נקטו האחרונים (ע' יו"ד רמב"י, יח בחדושי רעק"א; פמ"ג או"ח מזו סוס"י קמא) שתלמיד הקם לפני רבו, אין צריך להישאר עומד אלא עד שרבו הגיע למקומו הראוי לו, ואז אפילו נשאר הרב עומד, רשאי התלמיד לישב. וכמו כן מסתבר שאפילו בא חכם [שאינו רבו] לתוך ד' אמותיו ונשאר עומד ומדבר עם אחד בעסקיו – רשאי לשבת (עפ"י מנחת שלמה לג. ולכאורה נראה להוכיח ממש"כ בספר תורת חיים שבועות ל, שגם אם מדבר החכם עם פלוני בעמידה, עדיין אין לישב. וצ"ע).
- בני חכמים ותלמידי החכמים, בזמן שרבים צריכים להם, מפסיעים על ראשי העם. יצא לצורך (והוא אנוס בדבר) – ייכנס וישב במקומו.